herpy

LEGWANY

Desert Iguana

Dipsosaurus dorsalis

Dipsosaurus dorsalis to jasno ubarwiony, szybki i niezwykle odporny na wysoką temperaturę pustynny legwan z południowo-zachodnich USA i północno-zachodniego Meksyku. Osiąga 33-45 cm długości, kopie w piasku i żywi się niemal wyłącznie kwiatami, liśćmi i pąkami. Wymaga suchego terrarium z głęboką warstwą piasku, bardzo wysokiej temperatury i silnego UVB, a żyć może 8-15 lat.

Rodzina: Iguanidae Dawna nazwa: *Crotaphytus dorsalis; Dipsosaurus carmenensis*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**33-45 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**8-15 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Pustynia i półpustynia**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**120 × 60 × 60 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**28-38 °C**
Miejsce wygrzewania	**42-46 °C**
Temperatura w nocy	**18-24 °C**
Wilgotność	**15-30%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Niezbędne** Strefa Fergusona 4
Pokarm	**Rośliny**
Utrzymanie	**Pojedynczo, w parach lub jeden samiec z kilkoma samicami**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**31-33 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**3-8 jaj**
Zniesienia w roku	**1-2**
Inkubacja	**60-75 dni** przy 30-35 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Dipsosaurus dorsalis to średniej wielkości legwan o zaokrąglonym ciele, małej, krótkiej głowie, długich, silnych nogach i długim, zwężającym się ogonie, który jest mniej więcej półtora do dwóch razy dłuższy od ciała. Środkiem grzbietu biegnie niski grzebień z lekko powiększonych, kilowatych łusek. Żadna inna jaszczurka w USA nie ma takiego grzebienia grzbietowego.

Ciało mierzy około 13 cm od pyska do kloaki, maksymalnie nieco ponad 15 cm. Dorosłe osobniki osiągają zwykle 33-40 cm długości całkowitej, a największe dochodzą do około 45 cm. Ubarwienie jest jasnoszare do kremowobiałego, z wzorem brązowych i często czerwonawych plam oraz siateczki na grzbiecie i bokach; na ogonie plamy przechodzą w przerywane pasy. Brzuch jest blady. Samce i samice są do siebie podobne. U obu płci w okresie rozrodu brzuch i boki mogą stać się różowe, a u samców po wewnętrznej stronie ud pojawiają się powiększone, jasne pory udowe.

Nazwa rodzajowa oznacza "spragniona jaszczurka". *Dipsosaurus* jest grupą siostrzaną wszystkich pozostałych legwanów i oddzielił się od nich około 38 milionów lat temu. Rodzaj obejmuje tylko dwa gatunki: *D. dorsalis* oraz *D. catalinensis*, który żyje na Isla Santa Catalina w Zatoce Kalifornijskiej.

Gatunek jest bardzo szybki i potrafi biegać na tylnych nogach, ale przyzwyczajony do brania na ręce zachowuje się w dłoni spokojnie. Palce i pazury są delikatne.

Występowanie i środowisko

Dipsosaurus dorsalis zamieszkuje pustynie Mojave i Sonora: południowo-wschodnią Kalifornię, południową Nevadę, zachodnią Arizonę i południowo-zachodnie Utah, a na południe Kalifornię Dolną, zachodnią Sonorę i północno-zachodnią Sinaloę. Gatunek występuje także na kilku wyspach Zatoki Kalifornijskiej.

Zasięg w dużej mierze pokrywa się z zasięgiem kreozotu (larrei), a gatunek trzyma się przeważnie poniżej 1000 m n.p.m.

> **Naturalny zasięg:** Stany Zjednoczone i Meksyk.

ŚRODOWISKO

Dipsosaurus dorsalis żyje na suchej, piaszczystej pustyni porośniętej krzewami, często tuż przy krzewach kreozotu, oraz na piaszczystych równinach z niewielkimi wydmami i rozrzuconymi kamieniami. Spotyka się go również w kamienistych, suchych korytach rzek do 1000 m n.p.m. W południowej części zasięgu zamieszkuje suche subtropikalne zarośla i suche lasy.

Gatunek wyjątkowo dobrze znosi upał i jest aktywny w temperaturze około 40 °C, gdy inne jaszczurki już się schowały. Temperatura ciała aktywnych osobników wynosi 37-42 °C. Zwierzęta szukają cienia, gdy ciało osiąga nieco ponad czterdzieści stopni, a do nory wchodzą przy około 45 °C. Temperatura powietrza 55-60 °C jest śmiertelna. Nory kopią w piasku pod krzewami, korzystają też z nor innych zwierząt. Wyczuwając zagrożenie, uciekają w krzak i do nory.

Samce są terytorialne i wykonują "pompki". Od jesieni do około marca zwierzęta spędzają zimowy spoczynek pod ziemią.

Pokarm stanowią pąki, kwiaty, owoce i liście, zwłaszcza kreozotu, a owady tylko w niewielkim stopniu. Młode zjadają więcej owadów niż dorosłe.

Hodowla

TERRARIUM

Jedno zwierzę lub parę trzymaj w terrarium o wymiarach co najmniej 120 × 60 × 60 cm (długość × szerokość × wysokość). Trzy-cztery dorosłe osobniki potrzebują co najmniej 120 × 120 cm powierzchni dna, a najlepiej 180 × 90 cm. Wybieraj szkło zamiast plastiku i siatki: długie pazury zaczepiają się o siatkę, przez co palce mogą się złamać, a zwierzę ociera pysk o siatkę do krwi. Siatkowa pokrywa jest w porządku. Zwierzę jest ciekawskie, więc ustaw terrarium tam, gdzie coś się dzieje.

Podłoże to głęboka warstwa czystego piasku o grubości 20-30 cm, najlepiej z domieszką drobnego żwirku. Piasek powinien być w głębi lekko wilgotny, żeby korytarze się nie zapadały. Kamienie, gałęzie i kora korkowa tworzą miejsca do wygrzewania; duże kamienie muszą stać na dnie terrarium i być sklejone silikonem akwarystycznym, aby nie mogły przewrócić się na kopiące zwierzę. Na każdym końcu umieść kryjówkę.

Może być najwyżej jeden samiec, bo samce są terytorialne.

TEMPERATURA

Powietrze w dzień powinno mieć 28-38 °C z wyraźnym gradientem, a w ciepłej połowie 33-41 °C, które gatunek preferuje. Miejsce do wygrzewania musi mieć 42-46 °C, mierzone na powierzchni termometrem na podczerwień. To jedne z najwyższych wartości wśród powszechnie hodowanych jaszczurek, ale gatunek potrzebuje tego ciepła do trawienia pokarmu roślinnego. Nad miejscem do wygrzewania użyj spotu halogenowego, najlepiej uzupełnionego matą grzewczą pod częścią terrarium, i zadbaj, by zwierzę mogło zakopać się z dala od ciepła i światła. Na noc lampę się wyłącza, a temperatura może spaść do 18-24 °C.

Mierz temperaturę codziennie. Ospałe zwierzę jest zwykle zbyt zimne.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza musi być niska: 15-30 %, krótkotrwale wyższa tuż po lekkim zroszeniu piasku. Zraszaj tylko odrobinę podłoże, gdy piasek jest tak suchy, że korytarze się zapadają. Wentylacja musi być dobra, a higrometr pokaże, czy powietrze pozostaje suche.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

WODA I JAKOŚĆ WODY

W chłodnym końcu postaw małą, stabilną miskę z wodą. Gatunek rzadko pije z miski i większość płynów pobiera z wilgotnej zieleniny, ale miska musi stać cały czas. Wymieniaj wodę codziennie, bo zwierzę łatwo zasypuje ją piaskiem.

OŚWIETLENIE I UVB

Dipsosaurus dorsalis jest aktywny w dzień i należy do strefy Fergusona 4. UVB jest niezbędne: użyj świetlówki T5 HO 10-12 % dającej indeks UV 6-8 przy miejscu do wygrzewania i trzymaj ją w odległości 25-35 cm od zwierzęcia, chyba że producent zaleca inaczej. UVB nie przechodzi przez szkło ani plastik. Wymieniaj świetlówki zgodnie z zaleceniami producenta.

Silne światło przez 12-14 godzin na dobę, sterowane wyłącznikiem czasowym, zapewnia szybszy wzrost i lepsze zdrowie. Lampa grzewcza w odbłyśniku nad miejscem do wygrzewania daje zarówno ciepło, jak i światło.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Dipsosaurus dorsalis jest roślinożerny, a dieta musi opierać się na roślinach. Podawaj liściaste warzywa, takie jak mniszek, liście kapusty i kapusta sarepska, kwiaty, takie jak hibiskus i mniszek, a także cukinię, dynię, paprykę i trochę jagód. Wszystko krój na małe kawałki, bo pyszczek jest mały. Unikaj awokado i bakłażana, ogranicz szpinak i jarmuż. Wilgotna zielenina pokrywa część zapotrzebowania na wodę.

Roślinożercy muszą jeść dużo i często, więc pokarm musi być dostępny codziennie, a stare resztki usuwa się codziennie. Zwierzę się nie przejada. Owady stanowią tylko bardzo niewielką część naturalnej diety i nie są potrzebne. Przy urozmaiconej diecie roślinnej i silnym UVB suplementy również nie są potrzebne, a suplementacja minerałów, zwłaszcza potasu, jest odradzana.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Dipsosaurus dorsalis jest spokojny i może stać się niemal oswojony, jeśli od młodości bierze się go na ręce spokojnie. Podnoś go od spodu i nie zaciskaj na nim dłoni. Świeżo odłowione i bardzo rozgrzane zwierzęta mogą ugryźć do krwi, ale najczęściej uciekają. Gatunek jest bardzo szybki, więc poza terrarium miej go cały czas na oku. Może odrzucić ogon, ale dzieje się to tylko przy silnym stresie, a ogon nie zawsze odrasta. Myj ręce po każdym kontakcie, bo gady mogą przenosić *Salmonella*.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Płcie są do siebie podobne. Dojrzałe samce mają w okresie rozrodu powiększone, jasne pory udowe i często czerwonawe znaczenia u nasady ogona. Zwierzęta osiągają dojrzałość płciową po około 31-33 miesiącach w niewoli; w naturze może to trwać dłużej.

GODY I KOPULACJA

Kopulacja odbywa się od kwietnia do czerwca, głównie w maju i czerwcu. Samiec wykonuje "pompki" i broni swojego terytorium, dlatego w terrarium może być tylko jeden samiec. Rozmnażanie wymaga spokoju, dużego terrarium i wysokiej temperatury.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa do 8 niemal okrągłych jaj, najczęściej 3-8, w korytarzu wykopanym w lekko wilgotnym piasku. Zwykle jest jedno zniesienie w roku, w dobrych warunkach dwa. Miejsce składania jaj musi być wolne od korzeni roślin, głębokie i lekko wilgotne, z temperaturą podłoża 28-38 °C. Brak apetytu, kopanie bez składania jaj i wzdęty brzuch wymagają wizyty u weterynarza.

INKUBACJA

Jaja ostrożnie przenosi się, tą samą stroną do góry, do inkubatora z wilgotnym wermikulitem lub perlitem. W naturze rozwijają się w temperaturze 28-38 °C, a wyklucie następuje po 60-75 dniach, najszybciej przy wysokich temperaturach. W inkubatorze dobrym punktem wyjścia jest 30-35 °C.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode mierzą po wykluciu około 10-14 cm i mają bardziej pstrokaty wzór niż dorosłe, często z żółtym na głowie i grzbiecie. Rosną około 2 cm długości ciała rocznie i od pierwszego dnia potrzebują wysokiej temperatury, silnego światła, UVB oraz codziennie drobno pokrojonej zieleniny. Przez kilka miesięcy mogą przebywać razem, ale samce trzeba rozdzielić, zanim zaczną się nawzajem atakować.

Zdrowie i częste błędy

Większość problemów wynika ze zbyt małej ilości UVB, zbyt niskiej temperatury i niewłaściwej diety:

- Choroba metaboliczna kości przy zbyt małej ilości UVB lub zbyt dużej ilości szpinaku. Objawami są drgawki mięśni i ogólna ospałość.
- Złamane palce i pazury oraz otarty pysk, jeśli zwierzę trzymane jest w terrarium z siatką.
- Oparzenia od nieosłoniętych lamp grzewczych.
- Złe trawienie i zaparcia przy zbyt chłodnych warunkach.
- Otyłość przy zbyt dużej ilości owoców.
- Resztki wylinki na pysku i otworach usznych u starych lub zbyt sucho trzymanych zwierząt. Nigdy nie ciągnij za skórę; zwilż ją i ostrożnie usuń.
- Pasożyty u świeżo zakupionych zwierząt.
- Bezobjawowa *Salmonella*, którą mogą zarazić się ludzie.

Dzikie osobniki żyją około 7 lat, a w niewoli odnotowano zwierzęta w wieku blisko 15 lat. Odwiedź weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów wkrótce po zakupie, a potem co roku. Utrata masy ciała, zmiana apetytu, drgawki mięśni i nieprawidłowy kał wymagają wizyty u weterynarza.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.